

Zitting 1982–1983

17 060

Wijziging van artikel 41 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek

Nr. 7

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 22 maart 1983

Het eindverslag geeft mij aanleiding tot de volgende opmerkingen.

De memorie van antwoord gaf de leden van de R.P.F.-fractie aanleiding tot aanvullende opmerkingen ook omdat hun inbreng in het voorlopig verslag deels onjuist geïnterpreteerd was. Zij hadden namelijk in het voorlopig verslag niet gesteld dat het onderhavige wetsontwerp strekt tot gelijkstelling van buitenechtelijke relaties met het huwelijk. Hun stelling was juist geweest dat wettelijke bepalingen niet tot concubinaat moesten leiden. Daarbij was geconcludeerd dat deze overweging (die in casu zich tegen een huwelijksverbod keert) niet opwoog tegen de wens ongeoorloofde verhoudingen tegen te gaan. Dat deze leden een huwelijk tussen de hierbedoelde aanverwanten niet als ongeoorloofd hadden aangemerkt, betekende niet dat zij een dergelijk huwelijk wenselijk achtten, zeker niet in het algemeen. Zij bleven dan ook bij hun voorkeur voor een relatief huwelijksverbod met dispensatiemogelijkheid, waarvan de bezwaren hun minder groot voorkwamen dan van een schrapping van het hele verbod.

Uit de opmerking in het voorlopig verslag (blz. 2) «dat de leden van de R.P.F.-fractie niet konden instemmen met enige vorm van gelijkstelling van buitenechtelijke relaties met het wettige huwelijk» is – naar thans blijkt ten onrechte – afgeleid dat de leden van deze fractie van mening waren dat het voorliggende wetsontwerp strekt tot gelijkstelling van buitenechtelijke relaties aan het huwelijk. De leden van de R.P.F.-fractie beschouwen derhalve een huwelijk tussen aanverwanten in de opgaande en neerdalende lijn niet als ongeoorloofd, maar zij achten een huwelijk in het algemeen minder wenselijk. Op grond daarvan bepleiten de leden van de R.P.F.-fractie een relatief huwelijksverbod tussen aanverwanten in de opgaande en neerdalende lijn.

Ik ben evenwel van mening dat de omstandigheid dat een huwelijk tussen aanverwanten in de opgaande en neerdalende lijn alleen maar minder wenselijk wordt geacht, zoals de leden van de R.P.F.-fractie stellen, niet ertoe kan leiden dat dit huwelijksverbod wordt omgezet in een relatief huwelijksbeletsel en niet wordt geschrapt.

Het lid van de G.P.V.-fractie was nog niet overtuigd van de juistheid van de keuze voor schrapping van het tweede lid van artikel 41 Boek 1 BW in plaats van een huwelijksverbod met de mogelijkheid van dispensatie. Wel

meende hij, dat voorkomen moet worden dat het beschikken op een verzoek om ontheffing tot een formaliteit verwordt dan wel afhankelijk wordt van het subjectieve inzicht van de beschikkende autoriteit. Ook als ervan uitgegaan zou worden, dat er als regel geen aanleiding voor de overheid bestaat om een huwelijk tussen aanverwanten in de opgaande of neerdalende lijn te beletten moet het naar de mening van dit lid mogelijk zijn een zekere waarborg te scheppen dat met name minderjarigen alleen in vrijheid kiezen voor een huwelijk met hun stiefvader of -moeder. Is het niet mogelijk – zo vroeg dit lid – voor minderjarigen een huwelijk met een aanverwant in opgaande lijn alleen mogelijk te maken met machtiging van de kantonrechter? Wellicht geeft het gebruik van het begrip «machtiging» tevens beter aan, dat de kantonrechter erop toe heeft te zien dat er sprake is van een verleende vrije toestemming.

In de memorie van antwoord (blz. 1 en 3) zijn uitvoerig de overwegingen uiteengezet op grond waarvan niet is overgegaan tot omzetting van het absolute huwelijksverbod in een relatief verbod met de mogelijkheid van dispensatie. Ik volsta thans met verwijzing naar deze passages. Ik zie niet in waarom ten aanzien van het huwelijk tussen een minderjarig stiefkind en een stiefouder een extra waarborg moet worden gecreëerd dat de minderjarige uit vrije wil heeft besloten tot het aangaan van een huwelijk met de stiefouder. In Boek 1 BW zijn naast de algemene vereisten voor het aangaan van een huwelijk geen bijzondere eisen gesteld ten aanzien van het huwelijk van een minderjarige met de persoon die het gezag over hem heeft. Behoudens de toestemming van ouders en toeziende voogd zijn dergelijke huwelijken aan geen enkele toetsing onderworpen. Een bijzondere reden om met betrekking tot het huwelijk van een minderjarige met een stiefouder wel extra waarborgen te creëren, acht ik niet aanwezig.

Bovendien is het zeer de vraag of derden – in dit geval de kantonrechter – op grond van de kenbare feiten en omstandigheden van het concrete geval kunnen beoordelen of de minderjarige uit vrije wil heeft besloten tot het aangaan van een huwelijk met de stiefouder.

Het lid van de G.P.V.-fractie merkte op de mening te delen dat een volgens de regels van Nederlands internationaal privaatrecht gesloten huwelijk van personen van vreemde nationaliteit niet nietig zal worden verklaard in het land van herkomst van een van beide echtgenoten.

Ik wijs erop dat het lid van de G.P.V.-fractie deze mening, zoals uiteengezet op bladzijde 6, laatste alinea, van de memorie van antwoord, niet geheel volledig weergeeft. In deze passage is erop gewezen dat volgens de regels van Nederlands internationaal privaatrecht de bevoegdheid om een huwelijk aan te gaan wordt beoordeeld aan de hand van het nationale recht van elk der echtgenoten. Deze regel leidt ertoe dat de ambtenaar van de burgerlijke stand zijn medewerking aan de voltrekking van een huwelijk zal moeten weigeren indien de aanstaande echtgenoten volgens hun nationale recht niet bevoegd zijn met elkaar te huwen. De ter zake toepasselijke regels van Nederlands internationaal privaatrecht beletten derhalve dat hier te lande huwelijken worden voltrokken die in het eigen land van de betrokkenen nietig zouden worden verklaard.

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg hoe de situatie wordt als Nederland zal toetreden tot het Haagse Huwelijksverdrag van 1978. Zal dan geen nietigheid of nietigverklaring kunnen volgen van een huwelijk dat in Nederland wordt voltrokken tussen in Nederland verblijf hebbende onderdanen van een niet bij het verdrag aangesloten land, als in dat land een verbod geldt van een huwelijk tussen aanverwanten in de rechte lijn? Of zal ook dan de mogelijkheid – of wellicht de plicht – bestaan om de voltrekking van zo'n huwelijk in Nederland te weigeren?

Op grond van het Haagse Verdrag inzake de voltrekking en de erkenning van huwelijken (artikel 3) kan een huwelijk worden voltrokken indien de aanstaande echtelieden voldoen aan de vereisten, die met betrekking tot het huwelijk worden gesteld in het interne recht van het land van huwelijks-voltrekking en een van hen de nationaliteit van dat land bezit of daar

woont. Voorts kan een huwelijk worden voltrokken indien de aanstaande echtelieden voldoen aan de vereisten van het interne recht dat door de regels van conflictenrecht van het land van huwelijksvoltrekking wordt aangewezen. De regels van het voornoemde verdrag leiden er derhalve toe dat, indien Nederland partij zou zijn bij voornoemd verdrag, de Nederlandse ambtenaar van de burgerlijke stand een huwelijk zou dienen te voltrekken indien de aanstaande echtgenoten voldoen aan de in Boek 1 BW gestelde huwelijksvereisten, terwijl zij niet voldoen aan de in hun nationale wet gestelde voorwaarden. Zo zou de ambtenaar van de burgerlijke stand kunnen voorbijgaan aan het in de nationale wet van de aanstaande echtelieden opgenomen huwelijksverbod tussen aanverwanten in de rechte lijn. Is het land, waarvan de aanstaande echtelieden de nationaliteit bezitten, geen partij bij het huwelijksverdrag dan is het mogelijk dat het in Nederland gesloten huwelijk volgens het nationale recht van betrokkenen nietig is of nietig verklaard kan worden op grond van het feit dat het niet voldoet aan de in dat nationale recht gestelde huwelijksvereisten.

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg ten slotte of er plannen bestaan om tot het Haagse Huwelijksverdrag toe te treden en zo ja, in welk stadium deze plannen verkeren.

De vraag of ratificatie van dit verdrag door Nederland opportuun is wordt thans op het departement van Justitie bestudeerd.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes